Sisäministeriö LAUSUNTO SM2017-00235

MMO Räty Johanna(SM), Krüger Kukka(SM) 06.06.2017

Viite

Asia
Turvalliset maat

Ulkoasiainvaliokunnan kuuleminen 9.6.2017;
Osastopäällikkö, ylijohtaja Jorma Vuorio, SM/MMO

Turvallisiin maihin liittyy kolme eri käsitettä, jotka on määritelty EU:n direktiiveissä ja otettu Suomen ulkomaalaislakiin: turvallinen alkuperämaa sekä kaksi turvalliseen kauttakulkumaahan liittyvää käsitettä: ensimmäinen turvapaikkamaa (Suomen lainsäädännössä käytetään tästä käsitettä turvallinen turvapaikkamaa) sekä turvallinen kolmas maa.

Hakijalle turvalliseksi alkuperämaaksi voidaan katsoa valtio, jossa hänellä ei ole vainon tai vakavien ihmisoikeusloukkausten vaaraa. Arvioinnissa otetaan erityisesti huomioon toimiiko valtiossa vakaa ja demokraattinen yhteiskuntajärjestelmä, onko valtiossa riippumaton ja puolueeton oikeuslaitos sekä vastaako oikeudenkäytön taso oikeudenmukaiselle oikeudenkäynnille asetettavia vaatimuksia ja onko valtio liittynyt keskeisiin kansainvälisiin ihmisoikeussopimuksiin, noudattaako se niitä ja onko valtiossa tapahtunut vakavia ihmisoikeusloukkauksia.

Hakijalle turvalliseksi turvapaikkamaaksi voidaan katsoa valtio, joka ilman maantieteellistä varaumaa on liittynyt Geneven pakolaissopimukseen, kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevaan kansainväliseen yleissopimukseen sekä kidutuksen ja muun julman, epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen vastaiseen yleissopimukseen ja noudattaa niitä. Tämän lisäksi hakijan on tullut saada ja edelleen voida saada kansainvälistä suojelua (turvapaikan tai toissijaista suojelua) taikka muuten riittävää suojelua.

Turvallinen kolmas maa eroaa turvallisesta turvapaikkamaasta sikäli, että siinä arvioidaan hakijan, joka ei aiemmin ole hakenut kyseisessä maassa suojelua, voivan maahan palautettaessa saavan siellä kansainvälistä suojelua tai muuten riittävää suojelua.

Voimassa olevaan menettelydirektiiviin sisältyy säännökset, joiden mukaan jäsenvaltiot voivat määrittää maat, joita ne pitävät turvallisina alkuperämaina. Mahdollisuutta luetteloiden laatimiseen ei kuitenkaan ole Suomen järjestelmään otettu. Sovellettaessa ulkomaalaislain turvallista alkuperämaata koskevaa 100 §:ää arvio maan tilanteesta liitetään kunkin yksittäisen hakijan tilanteeseen kyseisessä maassa, eikä kyse ole tietyn maan tilanteen yleisestä arvioinnista. Jos hakijan todetaan saapuneen turvallisesta turvapaikkamaasta, hakemus katsotaan ilmeisen perusteettomaksi. Suomessa voidaan jälkikäteen katsoa päätöstilastoista, mitä maata on pidetty turvallisena alkuperämaana yksittäisissä tapauksissa. Myöskään EU:ssa ole tähän vielä laadittu unionitason luetteloita.

Komissio antoi 9.9.2015 ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi EU:n yhteisestä turvallisten alkuperämaiden luettelosta (COM(2015) 452 final). Ehdotuksen liitteessä luetteloon ehdotetaan seitsemää kolmatta maata (Albania, Bosnia ja Hertsegovina, Kosovo, Makedonia, Montenegro, Serbia ja Turkki). Ehdotus on edelleen käsiteltävänä EU:n elimissä, ja asiasta on käyty

kaksi trilogia parlamentin kanssa. Komission tavoitteena on, että hyväksytty turvallisia alkuperämaita koskeva asetus sisällytettäisiin käsiteltävänä olevaan menettelyasetukseen, minkä jälkeen erillinen turvallisia alkuperämaita koskeva asetus kumottaisiin. Samat seitsemän maata sisältyvät kuitenkin myös turvalliset alkuperämaat listaavaan menettelyasetuksen liitteeseen.

Menettelyasetusehdotuksen mukaan kolmannet maat voidaan määrittää turvallisiksi kolmansiksi maiksi tai turvallisiksi alkuperämaiksi unionin tasolla. Komissio ehdottaa asteittaista siirtymistä kohti täydellistä yhdenmukaistamista tällä alalla ja kansallisten turvallisten maiden luettelojen korvaamista EU:n luetteloilla tai unionin tason määritelmillä viiden vuoden kuluessa asetuksen voimaantulosta. Menettelyasetuksen käsittely neuvoston turvapaikkatyöryhmässä on edennyt hitaasti, eikä keskustelussa ole vielä käsitelty turvallisia maita koskevia artikloja. Marraskuun lopussa 2016 julkaistiin Euroopan turvapaikkaviraston (EASO) maatietoraportit kuudesta turvallisten alkuperämaiden luetteloon ehdotetusta maasta: Albania, Bosnia ja Hertsegovina, Kosovo, FYR Makedonia, Montenegro ja Turkki.

Myös Unionin turvapaikkavirastoa (nykyinen EASO) koskevaa asetusta ollaan parhaillaan uusimassa. Komissio antoi ehdotuksen (COM 2016 (271) final) toukokuussa 2016 ja tällä hetkellä käydään trilogineuvotteluita. Uuden asetuksen myötä virastoa on tarkoitus vahvistaa ja myös sen maatietoon liittyviä tehtäviä kehitetään. EASOlle kehitetään entistä järjestelmällisempi ja selkeämpi alkuperämaatietojen tuotantoprosessi, joka kattaa kaikki tärkeimmät alkuperämaat ja temaattiset kysymykset.

Unionin turvapaikkaviraston tehtäviin kuuluisi myös komission säännöllinen avustaminen niiden maiden tilanteen arvioinnissa, jotka menettelyasetuksen säännösten mukaisesti sisällytetään turvallisia alkuperämaita koskevien maiden EU-luetteloon tai jotka on todettu turvallisiksi kolmansiksi maiksi unionin tasolla, ml. ne, jotka on poistettu listalta tai joiden sisällyttämisen luetteloon komissio on keskeyttänyt. Virasto myös tuottaisi komission pyynnöstä tietoa sellaisista kolmansista maista, joita voitaisiin harkita otettavan EU:n turvallisten alkuperämaiden luetteloon tai jotka voitaisiin määritellä turvalliseksi kolmanneksi maaksi unionin tasolla.

LIITTEET

Asiasanat

Hoitaa

Tiedoksi